

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

307

Polityka ekonomiczna

Redaktorzy naukowi

Jerzy Sokołowski

Grażyna Węgrzyn

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2013

Redaktor Wydawnictwa: Dorota Pitulec

Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz

Korektor: Barbara Cibis

Łamanie: Beata Mazur

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:

www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,

The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,

a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon

http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się

na stronie internetowej Wydawnictwa

www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie

wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Wrocław 2013

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-390-8

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	13
Franciszek Adamczuk , Produkty tradycyjne i regionalne i ich wykorzystanie w promocji regionu.....	15
Ewa Badzińska , Perspektywy i bariery rozwoju firm <i>spin-off</i> w Polsce.....	25
Agnieszka Baer-Nawrocka, Arkadiusz Sadowski , Polityczne i strukturalne czynniki wpływające na przemiany w rozmieszczeniu produkcji trzody chlewnej w krajach Unii Europejskiej.....	35
Agnieszka Barczak , Wykorzystanie metody programowania liniowego do oceny procesu produkcyjnego grup gospodarstw wybranych typów rolniczych.....	45
Wioletta Bieńkowska-Golasa , Odległość gmin wiejskich województwa mazowieckiego od głównych ośrodków gospodarczych a ich poziom przedsiębiorczości	56
Alicja Bonarska-Treit , Turystyka szansą rozwoju lokalnego.....	65
Agnieszka Borowska , Wykorzystanie środków w ramach krajowych programów wsparcia pszczelarstwa w Polsce.....	77
Anna Czech , Bezpieczeństwo energetyczne Polski a odnawialne źródła energii	92
Małgorzata Dolata , Pozycja konkurencyjna obszarów wiejskich Polski Wschodniej z punktu widzenia ich wyposażenia w infrastrukturę gospodarczą.....	100
Monika Fabińska , Wybrane czynniki kapitału regionalnego determinujące rozwój firm z sektora włókienniczo-odzieżowego z województwa łódzkiego	109
Mateusz Folwarski , Wynagrodzenia dyrektorów wykonawczych rady dyrektorów największych amerykańskich banków przed i po kryzysie finansowym	121
Małgorzata Fronczek , Charakter wymiany handlowej Polski z zagranicą po 1990 roku	132
Hanna Godlewska-Majkowska, Agnieszka Komor , Uwarunkowania konkurencyjności przedsiębiorstw sektora motoryzacyjnego w Polsce i w Europie	142
Marcin Gospodarowicz , Sektor mikroprzedsiębiorstw w Polsce i jego wsparcie ze środków UE w latach 2007-2011	152
Marianna Greta, Ewa Tomczak-Woźniak , Polski sektor rolny a cyfryzacja – przykład i bariery realizacji projektu wdrażającego technologie informatyczne.....	165

Sylwia Guzdek , Znaczenie instytucji otoczenia biznesu dla małych i średnich przedsiębiorstw w latach 2007-2012	176
Barbara Hadryjańska , Umacnianie przewagi konkurencyjnej przedsiębiorstw na przykładzie sektora rolno-spożywczego	190
Sławomira Hajduk , Instrumenty ekonomiczne zarządzania przestrzenią na poziomie lokalnym	201
Mariusz Hamulczuk , Asymetria w transmisji cen w łańcuchu żywnościowym. Przykład cen drobiu w Polsce.....	212
Tomasz Holecki, Joanna Woźniak-Holecka, Agata Bocionek , Finansowanie świadczeń opieki zdrowotnej osobom nieubezpieczonym na podstawie decyzji organu wykonawczego samorządu terytorialnego	224
Grażyna Karmowska , Zróżnicowanie rozwoju powiatów województwa zachodniopomorskiego.....	233
Wojciech Kisiała, Bartosz Stępiński , Analiza zróżnicowania przestrzennego absorpcji funduszy Unii Europejskiej przez samorządy terytorialne w Polsce.....	247
Joanna Kizielewicz , Polityka gospodarcza rządu i Unii Europejskiej wobec regionów nadmorskich i jej wpływ na rozwój turystyki morskiej w Polsce	257
Ewa Kołoszycz , Dochody typowych gospodarstw mlecznych w UE w 2011 roku	270
Sylwester Kozak , Efektywność zakładów ubezpieczeń na życie w Polsce w latach 2002-2011. Czy wielkość i własność zagraniczna zakładów mają znaczenie?.....	280
Mariusz Kudelko , Ocena zasadności budowy elektrowni systemowych wykorzystujących nowe złoża węgla brunatnego	292
Anetta Kuna-Marszałek , Strategie ekologiczne przedsiębiorstw na rynkach międzynarodowych.....	305
Piotr Laskowski , Specjalne strefy ekonomiczne jako czynnik rozwoju regionalnego na przykładzie Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej „INVEST- PARK”	317
Wojciech Leoński , Zewnętrzne bariery rozwoju przedsiębiorczości w Polsce..	330
Edyta Łyżwa, Olga Braziewicz-Kumor , Współpraca przedsiębiorstw przemysłowych z innymi uczestnikami rynku w zakresie działalności innowacyjnej.....	341
Agnieszka Malkowska , Strategia rozwoju Euroregionu Pomerania a budowa konkurencyjnego regionu przygranicznego.....	353
Arkadiusz Malkowski , Wschodnia granica Polski. Od peryferii i izolacji do współdziałania	363
Grażyna Mańczak , Ocena polityki proeksportowej w Polsce	373
Antoni Mickiewicz, Bartosz Mickiewicz , Analiza nakładów pracy w gospodarstwach rolnych w 2010 roku w porównaniu do 2002 roku	384

Dominika Mierzwa , Zastosowanie modelu multiplikacyjnej analizy dyskryminacji w ocenie spółdzielczych przedsiębiorstw mleczarskich.....	396
Andrzej Miszczuk , Nowe podejście do regionalnego planowania strategicznego (na przykładzie województwa podkarpackiego).....	408
Zbigniew Mongiało, Michał Świtlyk , Analiza współczynników efektywności uczelni publicznych.....	420
Anna Oleńczuk-Paszel, Monika Śpiewak-Szyjka , Gospodarowanie wojewódzkim zasobem nieruchomości a dochody województwa	431
Piotr Podsiadło , Zagadnienie pomocy publicznej dla przedsiębiorstw w sektorze rybołówstwa.....	442
Halina Powęska , Cel przekraczania granicy uczestników handlu przygranicznego a struktura towarowa transgranicznych zakupów na pograniczu polsko-ukraińskim	454
Zdzisław W. Puślecki , Nowe zjawiska we Wspólnej Polityce Rolnej Unii Europejskiej w warunkach perspektywy budżetowej na lata 2014-2020 ...	465
Bogusława Puzio-Waślawik , Samozatrudnienie w okresie spowolnienia gospodarczego w Polsce	477
Małgorzata Raczkowska , Spółdzielczość socjalna w Polsce	489
Joanna Rogalska , Świętokrzyskie jednostki samorządu terytorialnego jako beneficjenci polityki regionalnej.....	502
Iga Rudawska , Sieć jako pośrednia forma koordynacji gospodarczej na przykładzie zintegrowanej opieki zdrowotnej	513
Robert Rusielik , Determinanty efektywności technicznej produkcji żywca wołowego w Europie i na świecie w roku 2011	522
Karolina Sienkiewicz , Karta Praw Studenta a sytuacja absolwentów szkół wyższych na rynku pracy.....	534
Agnieszka Skoczyła-Tworek , Audyt jako narzędzie optymalizacji zarządzania przedsiębiorstwem w dobie kryzysu ekonomicznego	546
Katarzyna Skorupińska , Niezwiązkowe formy reprezentacji pracowników w polskim systemie stosunków przemysłowych	557
Agnieszka Słomka-Gołębiowska , Determinanty niezależności komitetu wynagrodzeń w bankach w Polsce	569
Jerzy Sokołowski , Optymalizacja wyboru oferty turystycznej przez klienta przy wykorzystaniu portalu internetowego holidaycheck	581
Małgorzata Sosińska-Wit, Karolina Gałązka , Ocena stopnia wykorzystania pomocy publicznej przez przedsiębiorstwa województwa lubelskiego na podstawie wyników badań ankietowych	590
Marcin Stępień , Elementy zasad podatkowych w aspekcie polskiego systemu podatkowego.....	602
Maciej Szczepankiewicz , Potencjał innowacyjny polskich parlamentarzystów.....	612

Magdalena Ślebocka, Aneta Tylman , Rola funduszy unijnych w finansowaniu zrównoważonego rozwoju na przykładzie gmin województwa łódzkiego	623
Arkadiusz Świadek, Katarzyna Szopik-Depczyńska , Aktywność innowacyjna a wielkość przedsiębiorstw w systemie przemysłowym małopolski	633
Dariusz Urban , Gospodarka polska jako miejsce inwestycji z perspektywy wybranych państwowych funduszy majątkowych – przyczynek do badań empirycznych.....	644
Piotr Urbanek , Polityka wynagradzania kadry kierowniczej w polskich bankach publicznych na przykładzie spółek indeksu WIG20	654
Adam Wasilewski , Użytki rolne a rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej w Polsce	667
Anetta Waśniewska , Aktywność społeczna i ekonomiczna stowarzyszeń i fundacji – wybrane zagadnienia na podstawie przeprowadzonych badań	678
Marek Wigier , Sytuacja ekonomiczna przetwórstwa spożywczego w Polsce w okresie członkostwa w UE – stan i perspektywy.....	688
Edward Wiśniewski , Efekty skali w funkcjonowaniu jednostek samorządu terytorialnego na przykładzie gmin województwa zachodniopomorskiego	700
Urszula Zagóra-Jonszta , Ruch spółdzielczy i działalność Franciszka Stefczyka	710
Katarzyna Żak , Diagnoza poziomu innowacyjności polskiej gospodarki.....	721

Summaries

Franciszek Adamczuk , Usage of traditional and regional products in the region's promotion.....	24
Ewa Badzińska , Prospects and barriers to the development of <i>spin-off</i> companies in Poland	34
Agnieszka Baer-Nawrocka, Arkadiusz Sadowski , Political and structural factors affecting the changes in the distribution of pig production in the European Union countries	44
Agnieszka Barczak , The use of the linear programming method to assess the production process of groups of farms of some chosen agricultural types.	55
Wioletta Bieńkowska-Gołasa , Distance of rural communities in Mazovian Voivodeship from the main economic centres and their level of entrepreneurship	64
Alicja Bonarska-Treit , Tourism as a chance for local development.....	76
Agnieszka Borowska , The use of funds under National Programmes for the Support of Apiculture in Poland	91
Anna Czech , Polish energy security and renewable energy sources	99

Malgorzata Dolata , Competitive position of East Poland rural areas from the point of view of economic infrastructure equipment.....	108
Monika Fabiańska , Selected factors of the regional capital determining investment decisions of the companies from the textile and clothing sector from Łódź Voivodeship.....	120
Mateusz Folwarski , Remuneration of executive directors of board of directors of the biggest American banks before and after the financial crisis	131
Malgorzata Fronczek , Character of the Polish foreign trade after 1990	141
Hanna Godlewska-Majkowska, Agnieszka Komor , Conditioning of automotive sector enterprises competitiveness in Poland and in Europe.....	151
Marcin Gospodarowicz , Microenterprises in Poland and their support from EU funds in the years 2007-2011.....	164
Marianna Greta, Ewa Tomczak-Woźniak , Polish agriculture sector vs. digitization – example and barriers of the computer technologies implementing project realization	175
Sylwia Guzdek , The importance of business environment for small and medium-sized enterprises in 2007-2012.....	189
Barbara Hadryjańska , Strengthening the competitive advantage of companies on the example of the agri-food sector.....	200
Sławomira Hajduk , Economic instruments of space management on the local level.....	211
Mariusz Hamulczuk , Asymmetric price transmission along the food chain. Example of poultry prices in Poland	223
Tomasz Holecki, Joanna Woźniak-Holecka, Agata Bocionek , Financing health care services for uninsured individuals under a decision of the executive body of the local government.....	232
Grażyna Karmowska , Differences in the development of poviats of West Pomeranian Voivodeship	246
Wojciech Kisiał, Bartosz Stępiński , Spatial differences in the absorption of EU funds by the regional and local governments in Poland.....	256
Joanna Kizielewicz , Economic policy of the government and the European Union towards coastal regions and its influence upon the development of maritime tourism in Poland	269
Ewa Kołoszycz , Income of typical dairy farms in the European Union in 2011.....	279
Sylwester Kozak , Efficiency of life insurance companies in Poland in the years 2002-2011. Do size and foreign ownership matter?.....	291
Mariusz Kudelko , Assessment of building of power plants using new lignite deposits – a systems approach.....	304
Anetta Kuna-Marszałek , Environmental strategies of enterprises on the international markets	316

Piotr Laskowski , Special economic zones as a factor of regional development based on Wałbrzych Special Economic Zone “INVEST-PARK”.	329
Wojciech Leoński , External barriers to the development of entrepreneurship in Poland	340
Edyta Łyżwa, Olga Braziewicz-Kumor , Cooperation of industrial enterprises with other market participants in terms of innovative activity.....	352
Agnieszka Malkowska , Strategy for the development of Pomerania Euro-region and building of competitive border region	362
Arkadiusz Malkowski , The eastern border of Poland from outskirts and isolation to co-operation	372
Grażyna Mańczak , Pro-export policy assessment in Poland.....	383
Antoni Mickiewicz, Bartosz Mickiewicz , Analysis of labour output in agricultural farms in 2010 in comparison to 2002.....	395
Dominika Mierzwa , Application of multiplication analysis of discrimination to the evaluation of cooperative dairy companies	407
Andrzej Miszczuk , New approach the regional strategic planning (as an example of Podkarpackie Voivodeship)	419
Zbigniew Mongiało, Michał Świtłyk , Analysis of efficiency coefficients of public universities	430
Anna Oleńczuk-Paszal, Monika Śpiewak-Szyjka , Voivodeship real estate management vs. voivodeship revenue	441
Piotr Podsiadło , State aid for fishing industry companies.....	453
Halina Powęska , The purpose of crossing the border by cross-border traders and the commodity structure of cross-border purchasing in the Polish-Ukrainian border region.....	464
Zdzisław W. Puślecki , New phenomena in the Common Agricultural Policy of the European Union in the conditions of a budgetary perspective for the years 2014-2020.....	476
Bogusława Puzio-Waślawik , Self-employment during the economic slowdown in Poland	488
Małgorzata Raczkowska , Social cooperative movement in Poland.....	501
Joanna Rogalska , Świętokrzyskie local government units as beneficiaries of regional policy	512
Iga Rudawska , Network as an intermediate form of economic coordination on the example of integrated healthcare	521
Robert Rusielik , Determinants of technical efficiency of beef production in Europe and in the world in 2011.....	533
Karolina Sienkiewicz , Consequences of signing Student’s Law Card for university graduates	545
Agnieszka Skoczyła-Tworek , Audit as a tool for optimization of company management in the current economic crisis.....	556

Katarzyna Skorupińska , Non-trade union forms of employee representation in the Polish system of industrial relations	568
Agnieszka Słomka-Gołębiowska , Determinants of compensation committee independence in banks in Poland.....	580
Jerzy Sokółowski , Optimization of tourist offer selection by using Internet portal HolidayCheck.....	589
Małgorzata Sosińska-Wit, Karolina Gałazka , Assessment of the use of public assistance by companies in Lublin Voivodeship based on survey results	601
Marcin Stępień , Elements of tax rules in the context of the Polish tax system	611
Maciej Szczepankiewicz , Polish parliamentarians' innovation potential.....	622
Magdalena Ślebocka, Aneta Tylman , The role of EU funds in the financing of sustainable development on the example of Łódź Voivodeship municipalities	632
Arkadiusz Świadek, Katarzyna Szopik-Depczyńska , The impact of enterprises' size on regional innovation systems – Małopolskie case	643
Dariusz Urban , Polish economy as a place of investment from the perspective of selected sovereign wealth funds – a contribution to the empirical analyses.....	653
Piotr Urbanek , Executive remuneration policy in the Polish public banks on the example of WIG20 companies.....	666
Adam Wasilewski , Arable land and the development of non-agricultural economic activity in Poland.....	677
Anetta Waśniewska , Social and economic activity of associations and foundations – selected problems based on research.....	687
Marek Wigier , Food processing in Poland in the times of EU membership – condition and perspective	699
Edward Wiśniewski , Economies of scale in the operation of local government units on the example of communities of Western Pomerania.....	709
Urszula Zagóra-Jonszta , Cooperative movement and activities of Franciszek Stefczyk	720
Katarzyna Żak , Diagnosis of the innovation level of Polish economy	732

Małgorzata Dolata

Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu

POZYCJA KONKURENCYJNA OBSZARÓW WIEJSKICH POLSKI WSCHODNIEJ Z PUNKTU WIDZENIA ICH WYPOSAŻENIA W INFRASTRUKTURĘ GOSPODARCZĄ

Streszczenie: Waga problemu, jakim jest stan wyposażenia obszarów wiejskich w podstawowe urządzenia infrastruktury gospodarczej, wynika przede wszystkim z tego, że niedostatecznie rozwinięta i źle funkcjonująca infrastruktura może stanowić jedną z podstawowych barier ich aktywizacji gospodarczej. Przedstawione w pracy wyniki badań pozwalają stwierdzić, że wśród pięciu województw Polski Wschodniej najlepszą pozycję konkurencyjną pod względem zagospodarowania infrastrukturalnego, nie tylko na tym obszarze, ale i w kraju, ma województwo podkarpackie. Województwo świętokrzyskie zajmuje miejsce wśród jednostek o średniej konkurencyjności, zaś pozostałe trzy województwa: lubelskie, podlaskie i warmińsko-mazurskie są jednymi z czterech najmniej konkurencyjnych w kraju.

Słowa kluczowe: infrastruktura gospodarcza, obszary wiejskie, konkurencyjność.

1. Wstęp

Podstawowym celem rozwoju każdego obszaru, w tym również obszarów wiejskich, jest zapewnienie mieszkańcom możliwie najwyższego poziomu życia, który jest związany z powstawaniem nowych podmiotów gospodarczych i miejsc pracy, nowych dóbr i usług zaspokajających potrzeby oraz z rozwojem i zachowaniem wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i kulturowego. W najszerszym ujęciu na rozwój obszarów wiejskich wpływają zmienne makroekonomiczne i mikroekonomiczne. I tak jak pierwsze są od jednostek samorządu terytorialnego niezależne i dotyczą polityki gospodarczej państwa, systemu ekonomicznego oraz rozwiązań formalnoprawnych, tak drugie stanowią zasoby danych terenów, a więc ich potencjał przyrodniczo-społeczny i gospodarczy, na kształt którego organizacje i instytucje na szczeblu lokalnym mają już wpływ. Jedną z najczęściej wymienianych zmiennych mikroekonomicznych kształtujących rozwój i konkurencyjność terenów wiejskich jest infrastruktura gospodarcza¹.

¹ M. Nowak, *Rozwój obszarów wiejskich – istota i czynniki*, [w:] *Ekonomiczno-organizacyjne uwarunkowania rozwoju regionu – teoria i praktyka*, red. D. Stawasz, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2004, s. 157-170.

Infrastruktura gospodarcza ze względu na swoje wyjątkowe cechy jest jednym z kluczowych czynników decydujących o konkurencyjności danego obszaru². Traktowana jest jako istotny element potencjału regionalnego i regionalnej atrakcyjności lokalizacyjnej³. Jednostki samorządu terytorialnego, podejmując działania zmierzające do rozwoju, kształtują i zagospodarowują swoją przestrzeń infrastrukturalną w taki sposób, aby stały się konkurencyjne, czyli zdolne do poprawy pozycji wobec innych obszarów odniesienia. Znaczenie infrastruktury w procesie kształtowania i podnoszenia konkurencyjności terytorialnej wynika również przede wszystkim z faktu, że jej rozwój i modernizacja przyczyniają się nie tylko do podnoszenia atrakcyjności ekonomicznej obszarów wiejskich na każdym poziomie ich agregacji terytorialnej, ale stanowią podstawę kreowania ich wielofunkcyjnego charakteru i pozwalają na zmniejszenie dysproporcji w poziomie życia ludności oraz w warunkach funkcjonowania podmiotów gospodarczych na wsi i w mieście⁴.

Celem artykułu jest wskazanie pozycji konkurencyjnej obszarów wiejskich województw Polski Wschodniej⁵ z punktu widzenia ich wyposażenia w infrastrukturę gospodarczą na tle pozostałych województw. Stan zagospodarowania badanych obszarów w podstawowe elementy infrastruktury gospodarczej, tj.: sieć wodociągową, sieć kanalizacyjną, sieć gazową, oczyszczalnie ścieków i sieć drogową, określono, wykorzystując najnowsze dane publikowane przez Główny Urząd Statystyczny w formie elektronicznej – Bank Danych Lokalnych.

2. Charakterystyka cech opisujących infrastrukturę gospodarczą

W niniejszym opracowaniu podjęto próbę ustalenia pozycji obszarów wiejskich województw Polski Wschodniej pod względem ich wyposażenia w infrastrukturę gospodarczą na tle pozostałych województw. W tym celu dokonano pomiaru poziomu rozwoju infrastruktury na obszarach wiejskich każdego z województw, posługując się zestawem cech diagnostycznych, który obejmował wskaźniki opisujące gęstość i dostępność infrastruktury gospodarczej, takie jak (tab. 1):

² M. Dolata, W. Łuczka-Bakuła, *Stan i kierunki rozwoju infrastruktury gospodarczej obszarów wiejskich Wielkopolski*, Wydawnictwo Akademii Rolniczej im. Augusta Cieszkowskiego w Poznaniu, Poznań, s. 13-15.

³ M. Ratajczak, *Znaczenie infrastruktury w procesach globalizacji i integracji regionalnej*, [w:] *Problemy wdrażania strategii rozwoju województwa wielkopolskiego*, red. E. Skawińska, Wydawnictwo Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego, Oddział w Poznaniu, Poznań 2002, s. 34-35.

⁴ Z. Królikowski, B. Stankiewicz, *Konkurencyjność województw w latach 1999-2009 – wybrane aspekty*, [w:] *Marketing terytorialny – konkurencyjność regionów, przedsiębiorstw a ochrona środowiska*, red. W. Deluga, J. Dyczkowska, Wydawnictwo Uczelniane Politechniki Koszalińskiej, Koszalin 2011, s. 379-380.

⁵ Kierując się rozwiązaniami przyjętymi w unijnym programie rozwoju dla wschodniej części Polski (Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej 2007-2013), przyjęto, że to pięć województw: lubelskie, podlaskie, podkarpackie, świętokrzyskie oraz warmińsko-mazurskie.

- długość wiejskiej rozdzielczej sieci wodociągowej w km na 100 km² powierzchni obszarów wiejskich województwa (**W1**),
- liczba ludności korzystająca z sieci wodociągowej w % ogółu ludności wiejskiej (**W2**),
- długość wiejskiej rozdzielczej sieci kanalizacyjnej w km przypadająca na 100 km² powierzchni obszarów wiejskich województwa (**W3**),
- liczba ludności korzystająca z sieci kanalizacyjnej w % ogółu ludności wiejskiej (**W4**),
- liczba ludności korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ogółu ludności wiejskiej (**W6**),
- długość wiejskiej rozdzielczej sieci gazowej w km przypadająca na 100 km² powierzchni obszarów wiejskich województwa (**W7**),
- liczba ludności korzystająca z sieci gazowej w % ogółu ludności wiejskiej (**W8**),
- długość dróg publicznych gminnych o twardej nawierzchni w km przypadająca na 100 km² powierzchni obszarów wiejskich (**W9**).

Tabela 1. Wskaźniki infrastruktury gospodarczej obszarów wiejskich województw w 2011 r.

Województwo	W1	W2	W3	W4	W6	W7	W8	W9
Lubelskie	71,3	70,7	10,7	15,9	18,9	20,2	13,7	32,7
Podkarpackie	63,8	64,8	63,5	43,1	46,9	79,7	59,8	37,9
Podlaskie	55,9	75,7	6,8	17,6	18,3	1,5	3,3	17,9
Świętokrzyskie	98,9	75,5	25,2	22,0	21,7	20,2	10,0	53,2
Warmińsko-mazurskie	52,0	76,9	13,5	28,7	35,5	2,2	3,5	11,4
Lódzkie	105,5	81,5	11,5	16,8	17,2	4,9	4,0	52,4
Mazowieckie	99,9	70,5	15,0	20,5	22,9	18,0	18,0	46,6
Małopolskie	99,8	58,6	46,7	24,9	25,0	116,4	49,9	111,1
Śląskie	109,9	80,6	42,6	28,6	31,0	67,5	29,5	157,7
Lubuskie	34,7	78,8	10,2	23,2	29,3	9,3	12,3	17,3
Wielkopolskie	84,5	87,5	20,3	31,8	32,0	21,0	20,2	40,4
Zachodniopomorskie	34,2	86,0	17,8	43,8	50,1	10,2	17,2	14,9
Dolnośląskie	52,6	79,9	25,2	30,1	34,3	9,6	12,6	38,0
Opolskie	62,6	91,3	23,1	31,4	37,3	3,1	3,4	34,6
Kujawsko-pomorskie	111,2	82,9	21,8	29,7	33,4	2,6	3,0	38,0
Pomorskie	61,2	83,0	29,1	43,5	51,9	8,9	8,0	25,5
Polska	74,3	75,7	21,8	27,8	30,6	21,6	21,2	40,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS 2013.

W 2011 r. najmniej zróżnicowanym elementem infrastruktury gospodarczej wśród badanych składników była rozdzielcza sieć wodociągowa analizowana pod kątem dostępności i gęstości. Najwyższą wartością wskaźnika określającego długość wiejskiej rozdzielczej sieci wodociągowej w km przypadającą na 100 km²

ogólnej powierzchni obszarów wiejskich cechowały się województwa: kujawsko-pomorskie (111,2 km/100 km²), śląskie (109,9 km/100 km²) i łódzkie (105,5 km/100 km²), najniższą zaś województwa: zachodniopomorskie (34,2 km/100) i lubuskie (34,7 km/100 km²). Obszary wiejskie województw Polski Wschodniej, w przeciwieństwie do całego kraju, odznaczało znaczne zróżnicowanie pod względem zagęszczenia sieci wodociągowej. Kiedy w województwie świętokrzyskim na 100 km² powierzchni przypadało tylko o 11 km wodociągu mniej niż w najlepiej pod tym względem zagospodarowanym województwie kujawsko-pomorskim, to w pozostałych analogiczna wielkość kształtowała się na poziomie niższym, niż to miało miejsce dla wsi całego kraju (poniżej 74 km/100 km²).

Obszary wiejskie wszystkich województw w badanym roku charakteryzowały dość wysokie i mało zróżnicowane wartości wskaźników określających dostępność mieszkańców wsi do wody dostarczanej przez sieć wodociągową. Najkorzystniejsza sytuacja miała miejsce w województwie opolskim, gdzie ponad 91% ogółu ludności wiejskiej korzystało z usług sieci wodociągowej. Województwem, w którym udział osób obsługiwanych przez sieć wodociągową w ogólnej liczbie ludności był najmniejszy, było województwo małopolskie (58,6%). Wśród województw Polski Wschodniej najkorzystniejsza sytuacja w tej dziedzinie miała miejsce w województwie warmińsko-mazurskim, gdzie z usług sieci wodociągowej korzystało niespełna 77% mieszkańców wsi, należy jednak zauważyć, że spośród województw całego kraju tylko sześć wykazywało się niższym odsetkiem, w tym aż cztery tworzące obszary Polski Wschodniej, tj. lubelskie, podkarpackie, podlaskie i warmińsko-mazurskie.

Obszary wiejskie Polski charakteryzowało duże zróżnicowanie przestrzenne ich zagospodarowania rozdzielczą siecią kanalizacyjną. W niespełna 44% ogółu województw gęstość sieci kanalizacyjnej, mierzona jej długością w km przypadającą na 100 km² powierzchni obszaru wiejskiego, nie przekraczała 15 km, przy czym najniższą, jak i najwyższą wartość omawianego wskaźnika odnotowano w województwach Polski Wschodniej – odpowiednio 6,8 km/100 km² w województwie podlaskim i 63,5 km/100 km² w województwie podkarpackim, przy średnim zagęszczeniu dla Polski 21,8 km/100 km². W przypadku pozostałych województw tworzących obszary wiejskie Polski Wschodniej, podobnie jak w przypadku sieci wodociągowej, poziom wyposażenia w sieć kanalizacyjną był znacznie zróżnicowany, ale tylko w województwie świętokrzyskim długość sieci kanalizacyjnej o 3,4 km przewyższała średnią dla kraju. Podobnie jak w przypadku gęstości, tak i w zakresie dostępności do usług świadczonych przez sieć kanalizacyjną polska wieś była bardzo zróżnicowana. Zdecydowanie najlepsza sytuacja w tym zakresie miała miejsce w województwach: zachodniopomorskim, pomorskim i podkarpackim, gdzie w każdym przypadku odsetek mieszkańców wykorzystujący omawiany sposób odprowadzania ścieków przekraczał 43%, największe zaś zaniedbania w dostępie do sieci kanalizacyjnej występowały na obszarach wiejskich w województwie lubelskim, którego tylko 15,9% ludności korzystało z usług świadczonych przez sieć kanalizacyjną.

Powyższe dane potwierdzają zatem fakt, że podobnie jak w przypadku gęstości sieci kanalizacyjnej, tak i w przypadku dostępności do jej usług na obszarach województw Polski Wschodniej występowało duże zróżnicowanie. Dysproporcja w tym zakresie między województwem, w którym mieszkańcy wsi wykorzystywali w największym stopniu usługi świadczone przez sieć kanalizacyjną (podkarpackie), a województwem charakteryzującym się przeciwnym zjawiskiem (lubelskie), wynosiła ponad 22 pkt proc. Spośród pozostałych województw Polski Wschodniej, oprócz wspomnianego już podkarpackiego, omawiany wskaźnik tylko w warmińsko-mazurskim przewyższał (o niespełna 1 pkt proc.) średnią dla obszarów wiejskich Polski.

Wyposażenie polskiej wsi w oczyszczalnię ścieków w 2011 r., mierzone liczbą ludności przez nie obsługiwanej w procencie ogółu ludności wiejskiej, charakteryzowało się większym zróżnicowaniem aniżeli wyposażenie w sieć wodociągową i sieć kanalizacyjną. Najlepsza sytuacja w omawianej dziedzinie miała miejsce w województwie pomorskim (51,9%) i w województwie zachodniopomorskim (50,1%), na drugim końcu rankingu zaś znajdowało się województwo łódzkie, gdzie oczyszczalnie obsługiwały zaledwie 17,2% mieszkańców wsi. Na obszarach wiejskich Polski Wschodniej poziom wartości analizowanego wskaźnika wahał się w przedziale od 18,9% w województwie lubelskim do 46,9% w województwie podkarpackim. Przy czym w województwie lubelskim i podlaskim odsetek mieszkańców wsi korzystających z usług oczyszczalni ścieków kształtował się na poziomie niewiele wyższym niż w najsłabszym w tej dziedzinie województwie łódzkim, tj. odpowiednio o 1,7 pkt proc. i 1,1 pkt proc.

Największym zróżnicowaniem spośród badanych elementów infrastruktury gospodarczej cechowało się wyposażenie polskiej wsi w rozdzielczą sieć gazową. Zdecydowanie najlepiej wyposażone w sieć było województwo małopolskie, w którym na 100 km² powierzchni przypadało ponad 116 km długości sieci. Na ogromne niedostatki w tej dziedzinie wskazuje fakt, iż w 9 na 16 województw gęstość rozdzielczej sieci gazowej nie przekracza 15 km na 100 km². Z kolei zróżnicowania między województwami w wyposażeniu wsi w dostęp do usług rozdzielczej sieci gazowej były ogromne. Najwyższym nasyceniem siecią w badanym 2011 r. odznaczały się obszary wiejskie w województwie podkarpackim, gdzie gaz sieciowy wykorzystywany był przez niespełna 60% mieszkańców. W pozostałych województwach możliwości korzystania z gazu przewodowego były znacznie mniejsze, co potwierdzał fakt, że aż w 7 województwach udział ludności zaopatrującej się w gaz z sieci w ogóle ludności wiejskiej nie przekraczał 10%. Obszary wiejskie województw Polski Wschodniej, podobnie jak wieś całego kraju, cechowało duże zróżnicowanie w zakresie ich zagospodarowania siecią gazową. Kiedy województwo podkarpackie zajmowało drugą pozycję na liście jednostek o największym zagęszczeniu tej sieci (79,7 km/100 km²), to aż dwa województwa: warmińsko-mazurskie (2,2 km/100 km²) i podlaskie (1,5 km/100 km²) ją zamykały. Podobna sytuacja miała miejsce w dostępie mieszkańców wsi Polski Wschodniej do usług świadczonych przez sieć gazową. Poza dominującą w całym kraju pozycją województwa podkarpackiego, sytuacja w pozo-

stałych województwach była skrajnie odmienna, bo w żadnym z nich odsetek ludności korzystającej z takiego sposobu dostarczania gazu nie przekraczał 15%, a w województwach warmińsko-mazurskim i podlaskim było to 3,5%.

Na obszarach wiejskich całego kraju stosunkowo duże zróżnicowanie charakteryzowało ich zagospodarowanie siecią dróg gminnych. Największe zagęszczenie sieci dróg publicznych gminnych, mierzone ich długością przypadającą na 100 km² powierzchni obszarów wiejskich, występowało w województwie śląskim – 157,7 km /100 km². Najniższą wartość omawiany wskaźnik przyjmował w województwach: warmińsko-mazurskim (11,4 km/100 km²) i zachodniopomorskim (14,9 km/100 km²). Wśród województw Polski Wschodniej największa długość dróg publicznych gminnych o twardej nawierzchni na 100 km² ogólnej powierzchni obszarów wiejskich cechowała województwo świętokrzyskie (53,2 km/100 km²). W pozostałych województwach badanego regionu omawiany wskaźnik nie przekraczał średniej wyliczonej dla wsi całego kraju, tj. 40 km/100 km².

3. Ocena konkurencyjności województw Polski Wschodniej

Ocenę konkurencyjności obszarów wiejskich Polski Wschodniej pod względem ich wyposażenia w kluczowe dla rozwoju składniki infrastruktury gospodarczej przeprowadzono, porównując poziom wyposażenia infrastrukturalnego w województwach: lubelskim, podkarpackim, podlaskim, świętokrzyskim i warmińsko-mazurskim z pozostałymi województwami. W tym celu nie obliczono syntetycznego miernika poziomu rozwoju infrastruktury gospodarczej, ale porównano wskaźniki charakteryzujące rozwój infrastruktury na obszarach wiejskich województw Polski wschodniej z odpowiednim wskaźnikiem dla kraju (tab. 1) i wskazano na jednostki terytorialne mające przewagę konkurencyjną oraz na pozycję pozostałych jednostek (tab. 2).

Tabela 2. Przewaga konkurencyjna obszarów wiejskich województw w zakresie infrastruktury gospodarczej w 2011 r.

Województwo	W1	W2	W3	W4	W6	W7	W8	W9	Ilość przewag
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Lubelskie	xx	xx			x	xx	x	x	9
Podkarpackie	xx	xx	xxx	xxx	xxx	xxx	xxx	x	20
Podlaskie	x	xx		x					4
Świętokrzyskie	xxx	xx	xx	x	x	xx	x	xx	14
Warmińsko-mazurskie	x	xx	x	xx	xx				8
Łódzkie	xxx	xxx	x	x	x			xx	11
Mazowieckie	xxx	xx	x	x	xx	xx	xx	x	14
Małopolskie	xxx	x	xxx	xx	xx	xxx	xxx	xxx	20

Tabela 2, cd.

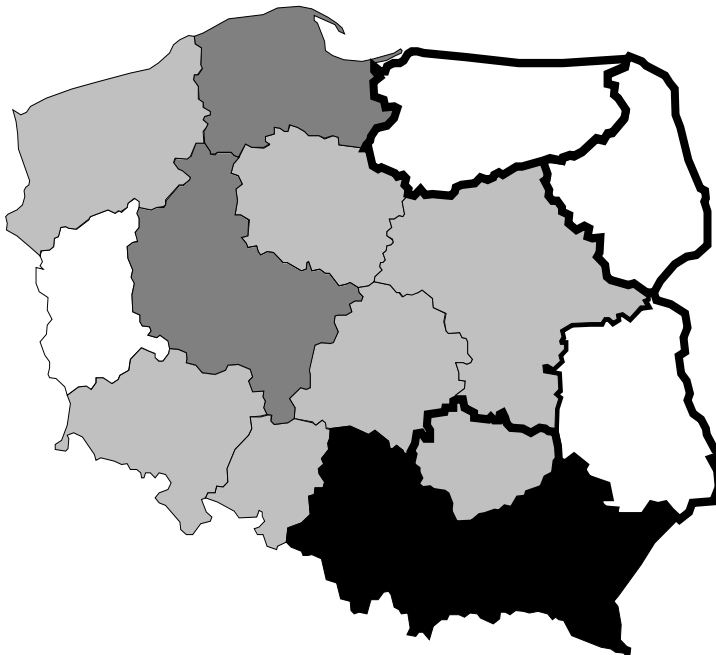
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Śląskie	xxx	xx	xxx	xx	xx	xxx	xx	xxx	20
Lubuskie		xx		xx	xx	x	x		8
Wielkopolskie	xx	xxx	xx	xx	xx	xx	xx	x	16
Zachodniopomorskie		xxx	x	xxx	xxx	x	xx		13
Dolnośląskie	x	xx	xx	xx	xx	x	x	x	12
Opolskie	xx	xxx	xx	xx	xx	x		x	13
Kujawsko-pomorskie	xxx	xxx	xx	xx	xx			x	13
Pomorskie	xx	xxx	xxx	xxx	xxx	x	x	x	17

x – niższy od przeciętnej poziom konkurencyjności infrastruktury,

xx – średni poziom konkurencyjności infrastruktury,

xxx – wysoka na tle kraju konkurencyjność infrastruktury.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS 2013.

Stopień zagospodarowania infrastrukturalnego:

Rys. 1. Różnicowanie przestrzenne obszarów wiejskich w przekroju województw pod względem ich pozycji konkurencyjnej wynikającej z wyposażenia w infrastrukturę gospodarczą

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w tab. 2.

Wyodrębniono cztery grupy typologiczne skupiające obszary wiejskie województw o podobnym poziomie konkurencyjności z punktu widzenia ich wyposażenia w kluczowe składniki infrastruktury gospodarczej, ze szczególnym uwzględnieniem miejsca, które zajęły wśród nich województwa Polski Wschodniej (rys. 1):

- grupa pierwsza – utworzyły ją trzy województwa najbardziej konkurencyjne pod względem poziomu rozwoju infrastruktury gospodarczej: małopolskie, śląskie, podkarpackie;
- grupa druga – w jej skład weszły dwa województwa o słabszej w porównaniu z grupą pierwszą sile konkurencyjnej, tj. pomorskie i wielkopolskie;
- grupa trzecia – utworzyły ją województwa o średniej konkurencyjności: dolnośląskie, kujawsko-pomorskie, łódzkie, mazowieckie, opolskie, świętokrzyskie, zachodniopomorskie;
- grupa czwarta – znalazły się w niej województwa o niskiej konkurencyjności: podlaskie, warmińsko-mazurskie, lubuskie i lubelskie.

4. Podsumowanie

Poziom rozwoju infrastruktury gospodarczej, która jest jednym z podstawowych czynników determinujących potencjał ekonomiczny obszarów wiejskich, jest efektem wieloletnich działań podejmowanych na różnych szczeblach samorządu terytorialnego. Obecnie, po przeszło dwudziestu latach funkcjonowania w Polsce gospodarki rynkowej, tempo zmian i poziom zagospodarowania infrastrukturalnego obszarów wiejskich jest jednym z bardzo istotnych wskaźników ukazujących zdolności adaptacyjne jednostek samorządu terytorialnego do wymagań i możliwości, jakie przyniosła zmiana systemu gospodarczego oraz uczestnictwo Polski w strukturach Unii Europejskiej.

Przedstawione w artykule wyniki badań pokazują, iż obszary wiejskie Polski Wschodniej, oprócz znacznych niedostatków w zakresie wyposażenia w podstawowe elementy infrastruktury gospodarczej, cechuje również znaczne zróżnicowanie przestrzenne zarówno w zakresie gęstości, jak i dostępności do usług świadczonych przez podstawowe jej składniki. Sytuacja taka wpływa bezpośrednio na konkurencyjność jednostek terytorialnych, czyli ich zdolność do sprawnego (skutecznego i ekonomicznego) realizowania zamierzonych celów, którymi są przede wszystkim zapewnienie stale rosnącego poziomu życia i społecznego dobrobytu.

Przeprowadzone badania i analiza rozmieszczenia przestrzennego województw ze względu na ich przynależność do wyodrębnionych grup typologicznych województw skupiających jednostki o podobnym stanie rozwoju infrastruktury, pozwoliły zauważyć, że wśród pięciu województw Polski Wschodniej najlepszą pozycją konkurencyjną, nie tylko na tym obszarze, ale i w kraju, charakteryzowało się województwo podkarpackie. Znalazło się ono razem z województwem małopolskim i śląskim w grupie skupiającej województwa najbardziej konkurencyjne pod względem poziomu rozwoju infrastruktury gospodarczej. Województwo świętokrzyskie

zajął miejsce wśród jednostek o średniej konkurencyjności, a pozostałe trzy województwa: lubelskie, podlaskie i warmińsko-mazurskie okazały się jednymi z czterech najmniej konkurencyjnych.

Literatura

- Dolata M., Łuczka-Bakuła W., *Stan i kierunki rozwoju infrastruktury gospodarczej obszarów wiejskich Wielkopolski*, Wydawnictwo Akademii Rolniczej im. Augusta Cieszkowskiego w Poznaniu, Poznań.
- Królikowski Z., Stankiewicz B., *Konkurencyjność województw w latach 1999-2009 – wybrane aspekty*, [w:] *Marketing terytorialny – konkurencyjność regionów, przedsiębiorstw a ochrona środowiska*, red. W. Deluga, J. Dyczkowska, Wydawnictwo Uczelniane Politechniki Koszalińskiej, Koszalin 2011.
- Nowak M., *Rozwój obszarów wiejskich – istota i czynniki*, [w:] *Ekonomiczno-organizacyjne uwarunkowania rozwoju regionu – teoria i praktyka*, red. D. Stawasz, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2004.
- Ratajczak M., *Znaczenie infrastruktury w procesach globalizacji i integracji regionalnej*, [w:] *Problemy wdrażania strategii rozwoju województwa wielkopolskiego*, red. E. Skawińska, Wydawnictwo Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego, Oddział w Poznaniu, Poznań 2002.

COMPETITIVE POSITION OF EAST POLAND RURAL AREAS FROM THE POINT OF VIEW OF ECONOMIC INFRASTRUCTURE EQUIPMENT

Summary: Less-developed and poorly functioning infrastructure can be one of the main barriers to economic revival of rural areas. Therefore, the problem of equipment in the main unit of economic infrastructure is very important. The work results allow to conclude that Subcarpathian Voivodeship has the best competitive position in terms of infrastructure development, among the five voivodeships of Eastern Polish and in the country. Świętokrzyskie Voivodeship takes place among the units with an average competitiveness while the other three voivodeships: Lubelskie, Podlaskie and Warmińsko-Mazurskie are ones of four voivodeships with the lowest competitiveness in the country.

Keywords: economic infrastructure, rural areas, competitiveness.